

Forslag

til

Lov om ændring af lov om folkeskolen.

(Overtagelse af særforsorgsundervisningen).

Fremsat den 31. januar 1978 af *undervisningsministeren*.

§ 1.

I lov nr. 313 af 26. juni 1975 om folkeskolen som ændret ved lov nr. 243 af 8. juni 1977 foretages følgende ændringer:

1. I § 3, stk. 2, ændres »§§ 4, 7 og 14« til: »§§ 4, 6, 7, 12 og 14«.

2. Efter § 3 indsættes:

»§ 3 a. Efter regler, der fastsættes af undervisningsministeren, tilbydes der specialpædagogisk bistand til børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen.

Stk. 2. Undervisningsministeren kan godkende, at der tilbydes elever, hvis udvikling kræver en særlig vidtgående hensyntagen eller støtte, undervisning i 11 år.«

3. I § 16, stk. 1, nr. 3, indsættes efter »§ 3, stk. 2«: », og § 3 a, stk. 2«.

4. I § 19, stk. 1, indsættes efter 1. pkt.:

»Endvidere påhviler det kommunen at sørge for specialpædagogisk bistand til børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen.«

5. I § 19 indsættes efter stk. 1 som nye stykker 2, 3 og 4:

»Stk. 2. Uden for Københavns og Frederiksberg kommuner påhviler det dog amtskommunen efter de af undervisningsministeren godkendte skole- og udbygningsplaner at sørge for specialundervisning eller anden specialpædagogisk bistand til børn og unge under 18 år, der bor eller opholder sig i amtskommunen, og hvis udvikling kræver en særlig vidtgående hensyntagen eller støtte.

Stk. 3. Undervisningsministeren kan godkende, at specialundervisning af den i stk. 2 nævnte karakter indrettes i kostskoleform.

Stk. 4. Undervisningsministeren udfærdiger vejledende retningslinier for udarbejdelsen af de i stk. 2 nævnte udbygningsplaner.«

Stk. 2 bliver herefter stk. 5.

6. I § 20, stk. 1, indsættes som 2. pkt.:

»Amtskommunerne og Københavns og Frederiksberg kommuner kan på tilsvarende måde efter overenskomst med staten, en kommune, private skoler eller med en anden amtskommune henvise elever til specialundervisning af den i § 19, stk. 2, nævnte karakter i statsskoler, i kommunale skoler, i private skoler eller i en anden amtskommunes skoler.«

7. § 20, stk. 5, ophæves.

8. I § 24, stk. 1, indsættes i nr. 2 efter »§ 3, stk. 2,«: »og § 3 a, stk. 2,«, og efter nr. 2 indsættes som nye numre 3 og 4:

»3) Specialpædagogisk bistand efter § 3 a, stk. 1, til børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen.

4) Indretning af specialundervisning efter overenskomst med amtskommunen, jfr. § 20, stk. 1.«

Nr. 3-5 bliver herefter nr. 5-7.

9. I § 24, stk. 2, ændres »stk. 1, nr. 5« til: »stk. 1, nr. 7«.

10. I § 25, stk. 1, indsættes som 2. pkt.:

»Undervisningsministeren kan fastsætte regler herom.«

11. I § 25 indsættes efter stk. 2 som nyt stykke:

»Stk. 3. Amtskommunerne og Københavns og Frederiksberg kommuner skal sørge for befordring til og fra skole af elever, der modtager undervisning af den i § 19, stk. 2, nævnte karakter, efter regler, der fastsættes af undervisningsministeren.«

Stk. 3-5 bliver herefter stk. 4-6.

12. I § 25, *stk. 4*, der bliver *stk. 5*, ændres »§ 19, *stk. 2*« til: »§ 19, *stk. 5*«.

13. § 40, *stk. 1, 2. pkt.*, ophæves.

14. I § 40 indsættes efter *stk. 1* som nyt stykke:

»Stk. 2. Udgifterne til specialundervisning i henhold til § 19, *stk. 2*, påhviler amtskommunerne, bortset fra et af undervisningsministeren fastsat beløb pr. elev, der påhviler kommunerne.«

Stk. 2 bliver herefter stk. 3.

15. I § 40, *stk. 2*, der bliver *stk. 3*, ændres »den amtskommune, hvor institutionen er beliggende« til: »amtskommunerne«.

16. I § 40 indsættes som *stk. 4*:

»Stk. 4. Undervisningsministeren kan fastsætte regler om, hvilken kommune og hvilken amtskommune udgiften endeligt påhviler.«

§ 2.

Loven træder i kraft den 1. januar 1980, § 1, nr. 10, dog den 1. august 1978.

Bemærkninger til lovforslaget.

A. Almindelige bemærkninger.

1. Baggrunden for lovforslaget.

Lovforslaget er et led i den samlede lovgivning om udlægning af åndssvageforsorgen og den øvrige særforsorg til kommunerne og amtskommunerne og den samtidige overførsel til undervisningsministeriets område af undervisningen inden for særforsorgen. Med hensyn til den nærmere baggrund for særforsorgens udlægning og det udvalgsarbejde, det af socialministeren fremsatte forslag til lov om udlægning af åndssvageforsorgen og den øvrige særforsorg bygger på, henvises til bemærkningerne til det nævnte lovforslag.

Som det fremgår heraf, blev der ved folketingsbeslutning af maj 1969 om en reform af de grundlæggende skoleuddannelser udtrykt ønske om, at undervisningen af handicappede elever søges udbygget på en sådan måde, at børnene kan undervises i et almindeligt skolemiljø. I overensstemmelse hermed har man inden for folkeskolen videreført den udvikling med hensyn til undervisning af handicappede, som allerede på daværende tidspunkt var igang, således at folkeskolen i de senere år i stadig stigende omfang har påtaget sig undervisningen af handicappede børn og unge. En væsentlig tilskyndelse til at fortsætte denne udvikling har været forældrenes ønske om at beholde børnene i hjemmet og få dem undervist i et almindeligt skolemiljø. På denne baggrund har det af socialministeren nedsatte udvalg om udlægning af åndssvageforsorgen og den øvrige særforsorg i sin betænkning (nr. 781/1976) anbefalet at ophæve de særlige regler om undervisning i lov om social bistand, lov om forsorgen for åndssvage og andre særlig svagt-begavede, lov om foranstaltninger vedrørende blinde og stærkt svagsynede, og lov om foranstaltninger vedrørende døve og tunghøre. Udvalget har endvidere anbefalet, at de handicappede elever henføres til folkeskoleområdet.

2. Den gældende ordning med hensyn til undervisning af handicappede elever.

Inden for folkeskolen undervises de handicappede elever dels sammen med andre elever i almindelige klasser, således at specialundervisningen gennemføres i form af supplerende eller alternerende hold- eller enkeltmandsundervisning, dels i specialklasser. Navnlig for så vidt angår svagtbegavede foregår undervisningen dog i en vis udstrækning på specialskoler. Specialklasserne findes bl. a. ved de 13 undervisningscentre for svært handicappede. Disse centre, som er etableret i tilknytning til almindelige skoler, og som modtager børn, der på grund af deres handicap ikke eller kun delvis kan undervises sammen med andre elever i almindelige klasser, udgør et vigtigt led i folkeskolens undervisning af handicappede. Centrenes drift hviler på en aftale, som en eller flere amtskommuner har indgået med en kommune om at tilrettelægge undervisningen som en integreret del af folkeskolen i kommunen. Hjemmelen til, at amterne kan påtage sig denne opgave, findes i § 20, stk. 5, i den gældende lov om folkeskolen, hvorefter specialundervisning kan indrettes af amtskommunen. Efter § 40, stk. 1, 2. pkt., påhviler udgiften i forbindelse med driften af centrene amtskommunerne.

I de seneste år har man enkelte steder indledt et samarbejde om undervisning i folkeskolen af børn, der er undergivet særforsorg, men i langt de fleste tilfælde foregår undervisningen på særforsorgens egne skoler, der hver for sig fortrinsvis modtager børn med et bestemt handicap.

3. Den foreslåede ordning med hensyn til undervisning af handicappede elever efter særforsorgens udlægning.

Ifølge forslag til lov om udlægning af åndssvageforsorgen og den øvrige særforsorg overtager amtskommunerne, Københavns og Frederiksberg kommuner og kommunerne med virkning fra den 1. januar 1980 den forpligtelse, staten hidtil har haft til at yde undervisning til de personer, der har været omfattet af §§ 115-120 i lov om social bistand. Samtidig overtager amtskommunerne de hidtidige statsejede særforsorgsskoler.

Efter den gældende folkeskolelov påhviler der ikke amtskommunen noget ansvar med hensyn til specialundervisning, og der foreslås derfor indsat en sådan forpligtelse, jfr. den foreslåede bestemmelse i § 19, stk. 2.

Når forpligtelsen lægges på amtskommunen, skyldes det, at en udlægning af særfor sorgen indebærer, at der til folkeskoleområdet overføres et antal elever med meget svære funktionshæmninger og med et deraf følgende behov for vidtgående specialpædagogiske foranstaltninger. På den anden side er det hensigten med udlægningen at integrere eleverne i den almindelige folkeskole i videst muligt omfang. Den hidtidige særfor sorgsundervisning er imidlertid etableret på specialskoler, og integrationen af de svært handicappede elever må derfor forudses at måtte gennemføres ved en fortløbende proces, der vil strække sig over en årrække. Amtskommunerne må derfor på grundlag af vejledende retningslinjer udarbejdet af undervisningsministeren, jfr. den foreslåede bestemmelse i § 19, stk. 4, og efter forhandling med amtsråds-kredsens kommuner i henhold til § 35 i skolestyrelsesloven udarbejde planer, som bl. a. angiver, hvorledes og i hvilket omfang den vidtgående specialundervisning på grundlag af overenskomst mellem amtsråd og vedkommende kommuner kan indrettes som et led i den almindelige folkeskoles virksomhed, og hvorledes den hidtidige særfor sorgsundervisnings forskellige grene kan samordnes. Planerne skal godkendes af undervisningsministeren.

Da det imidlertid vil tage nogen tid at udarbejde dels de vejledende retningslinjer, dels udbygningsplanerne, er det ikke muligt af have udbygningsplanerne færdige til 1. januar 1980. De vejledende retningslinjer vil imidlertid foreligge senest den 1. januar 1980, og amtskommunernes udbygningsplaner skal derefter foreligge færdigudarbejdet og godkendt af undervisningsministeren senest den 30. juni 1981. Det er derfor nødvendigt, at amtskommunerne i en overgangsperiode indtil 30. juni 1981 driver de hidtidige særfor sorgsskoler.

De tjenestemandsansatte lærere opretholder i denne overgangsperiode deres ansættelsesforhold til staten under deres udførelse af det dem tilbudte arbejde under amtskommunens skole- og undervisningsvæsen, jfr. afsnit 4.

Efter den gældende lovgivning varetager særfor sorgen undervisningen af åndssvage, epileptikere, vanføre, talelidende, blinde og svagtsynede samt døve og tunghøre, som på grund af deres handicap ikke kan følge undervisningen i folkeskolen. Om et barn kan følge undervisningen i folkeskolen (fol-

keskolens specialundervisning) eller skal henvises til undervisning under særfor sorgen beror på et konkret skøn. Afgørelsen træffes af for sorgen, idet princippet er, at folkeskolen har indberetningspligt til for sorgens undervisningsinstitutioner, der træffer beslutning om optagelse og således på deres side har en afvisningsret.

Efter den foreslåede overførsel af undervisningen af de svært handicappede til folkeskolen vil afgørelsen af, om en elev skal have specialundervisning efter lovens § 19, stk. 1, eller efter den foreslåede bestemmelse i § 19, stk. 2, ligeledes bero på et konkret skøn på grundlag af handicappets sværhedsgrad og en vurdering af, om eleven har behov for så specielle specialpædagogiske foranstaltninger, at disse behov i almindelighed ikke vil kunne opfyldes ved den enkelte kommunes egne foranstaltninger. Udover en pædagogisk betragtning vil der også i afvejningen heraf kunne indgå en vurdering af størrelsen af udgifterne ved de nødvendige foranstaltninger. Indebærer undervisningen omkostninger, der væsentligt overstiger, hvad der er almindeligt for specialklasseundervisning i kommunerne, bør undervisningen henføres til den foreslåede bestemmelse i § 19, stk. 2.

Ved fremsættelse af forslag til lov om ændring af lov om styrelsen af kommunernes skolevæsen og af virksomhed efter lov om fritidsundervisning m. v. (skolestyrelsesloven) vil man søge at opnå hjemmel til at fastsætte særlige regler om fremgangsmåden ved henvisning til specialundervisning af disse elever. Reglerne herom tænkes udformet således, at skønnet over, hvorvidt en elev skal henvises til denne form for specialundervisning, i første omgang udøves af de kommunale skolemyndigheder, men kan prøves af amtsrådet, således at der tillægges de kommunale skolemyndigheder en indstillingsret og amtsrådet beslutningsretten om undervisningens iværksættelse, herunder en afvisningsret. Amtsrådets afgørelse vil i medfør af skolestyrelseslovens § 65, stk. 2, kunne indbringes for undervisningsministeriet. Man vil endvidere ved uformningen af reglerne søge at sikre, at elever kun henvises til specialundervisning efter den foreslåede bestemmelse i § 19, stk. 2, såfremt det er nødvendigt for at opfylde deres behov for undervisning, og at ingen elever modtager specialundervisning efter den nævnte bestemmelse længere end nødvendigt.

Bestemmelserne i § 11, stk. 2, i den gældende folkeskolelov, hvorefter henvisning til specialundervisning sker på grundlag af en skolepsykologisk undersøgelse og efter samråd med eleven og forældrene, finder også anvendelse ved henvisning til

specialundervisning efter den foreslåede bestemmelse i § 19, stk. 2, således at de kommunale skolemyndigheders indstilling udarbejdes på grundlag heraf.

Der er ved åndssvage-loven, blindeloven og døveloven fastsat en særlig undervisningspligt, som er længere end den almindelige undervisningspligt efter folkeskolelovens § 34, eller som på tidspunktet for lovens vedtagelse var længere end den almindelige undervisningspligt. Med ophævelsen af de nævnte love og den foreslåede ændring af folkeskoleloven bortfalder den udvidede undervisningspligt for disse grupper vedkommende, men de pågældende vil efter endt skolegang have mulighed for at deltage i specialundervisning efter det samtidigt fremsatte forslag til lov om specialundervisning for voksne, efter fritidsundervisningsloven samt efter efg-loven, gymnasieloven m. v.

Man har dog heller ikke ønsket at udelukke muligheden for, at de svært handicappede efter 10 års skolegang kan modtage yderligere undervisning i folkeskolen, og det foreslås derfor, at der åbnes mulighed for, at der med undervisningsministerens godkendelse kan tilbydes disse elever undervisning i folkeskolen i 11 år, jfr. den foreslåede bestemmelse i § 3 a, stk. 2. Det er ikke tanken at indføre særlige 11. klasser, hvor eleverne kan modtage undervisning, der går videre end 10. klasse, men der er efter forslaget mulighed for at tilrettelægge et undervisningsforløb, hvor eleverne i løbet af 11 år kan nå det samme som folkeskolens øvrige elever på 10 år, og de pågældende vil eventuelt kunne indstille sig til folkeskolens afsluttende prøver efter 11 år.

I forbindelse med særforborgens udlægning har socialministeren som nævnt foreslået bestemmelserne om undervisning i bistanndsloven, åndssvage-loven, døveloven og blindeloven ophævet, således at der ikke længere med hjemmel i disse bestemmelser kan tilbydes specialpædagogisk bistand til børn i førskolealderen. Forpligtelsen til med hjemmel i folkeskoleloven at tilbyde specialpædagogisk bistand foreslås derfor udvidet til også at omfatte børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen, idet det navnlig for så vidt angår de talehørehammede er vigtigt, at man så tidligt som muligt søger at kompensere for handicapet. Der sker herved en videreførelse af gældende praksis inden for særforborgens, hvor specialpædagogisk bistand i førskolealderen er ydet inden for de forskellige særforborgsgrene, herunder navnlig inden for taleforborgens. Denne bistand af speciallærere (talepædagoger m. fl.) er især ydet til børn anbragt i almindelige eller specielle institutioner. Kommu-

nerne har dog også visse steder påtaget sig opgaven, der i disse tilfælde er blevet varetaget af lærere ansat i folkeskolen.

Når man har fundet det hensigtsmæssigt at overføre denne form for specialpædagogisk bistand til undervisningsministeriets område, selv om specialbørnehaverne forbliver under socialministeriets ressort, skyldes det især, at med tale- og høreinstitutternes overførsel til undervisnings- og kulturforvaltningen i vedkommende amtskommune vil ekspertisen med hensyn hertil findes inden for undervisningssektoren. Ved at lade folkeskolen varetage opgaven opnår man også den fordel, at der er mulighed for at undgå, at børnene skal skifte tale-hørelærere i forbindelse med skolegangens påbegyndelse.

Efter forslaget er ansvarsfordelingen mellem amtskommune og kommune den samme som for specialundervisning af børn, der har påbegyndt skolegangen, idet det som udgangspunkt påhviler kommunen at sørge for den specialpædagogiske bistand, dog således at amtskommunen har ansvaret for, at der ydes specialpædagogisk bistand til børn, hvis udvikling kræver en særlig vidtgående hensyntagen eller støtte. Når man i dette tilfælde, hvor der ikke hidtil har påhvilet kommunerne nogen forpligtelse, har foreslået en sådan indført, skyldes det, at man mener, at kommunerne også på dette område som udgangspunkt bør være forpligtet til at sørge for denne bistand. Man har heller ikke ønsket at afskære de kommuner, der allerede har påtaget sig opgaven, fra at fortsætte hermed. Endelig har man ikke ønsket på dette specielle område at bremse den udvikling, som i øvrigt er i gang, i retning af, at kommunerne i stadig stigende omfang påtager sig at yde specialpædagogisk bistand.

4. Lærernes forhold.

I henhold til de personaleretlige bestemmelser i det af socialministeren fremsatte forslag til lov om udlægning af åndssvageforborgens og den øvrige særforborg opretholder de tjenestemandsansatte lærere i staten, som pr. 31. december 1979 er beskæftiget med undervisning af børn, der efter udlægningen skal undervises efter folkeskoleloven, deres ansættelsesforhold til staten under udførelsen af det arbejde, som vedkommende amtskommune tilbyder dem i amtskommunens skole- og undervisningsvæsen indtil udløbet af overgangsperioden pr. 30. juni 1981.

Nye lærere i tjenestemandstillinger ansættes som statstjenestemænd i overgangsperioden.

De pr. 30. juni 1981 tjenestemandsansatte lærere tilbydes pr. 1. juli 1981 ansættelse som tjenestemænd i folkeskolen med løn- og pensionsvilkår, der svarer til de for de pågældende tjenestemænd under ansættelsen i staten gældende. Lærerne forudsættes at få tilbudt ansættelse ved det kommunale skolevæsen eller amtskommunale skolevæsen, som skal drive den pågældende skole.

De tjenestemandsansatte lærere, der pr. 31. december 1979 er beskæftiget ved skoler, der efter udlægningen skal drives af Københavns og Frederiksberg kommuner, tilbydes pr. 1. januar 1980 henholdsvis kommunal ansættelse og ansættelse som tjenestemænd i folkeskolen (ved Frederiksberg kommunale skolevæsen).

Undervisningsministeriet vil være indstillet på at meddele dispensation efter folkeskolelovens § 27, stk. 1, for så vidt angår de lærere, som ikke opfylder de i folkeskoleloven fastsatte uddannelseskra-
v.

De statstjenestemandsansatte lærere, der ikke måtte ønske at modtage tilbudet om ansættelse i folkeskolen (Københavns kommune) opretholder deres ansættelsesforhold til staten samtidig med, at de fortsat udfører det dem tilbudte arbejde inden for vedkommende amtskommunes/kommunes skole- og undervisningsvæsen, jfr. § 11 i det af socialministeren fremsatte lovforslag om udlægningen.

Undervisningsministeriet forudsætter i øvrigt, at amtskommunerne og kommunerne også tilbyder ikke-tjenestemandsansatte lærere ved særfor-
sorgsskoler ansættelse i folkeskolen.

5. Lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser.

Lovforslaget er et led i lovgivningen om udlægning af åndssvageforsorgen og den øvrige særfor-
sorg til kommuner og amtskommuner og indeholder – bortset fra den foreslåede ændring af § 25, stk. 1 – kun forslag, der er nødvendiggjort af udlægningen. Om lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser henvises derfor til bemærkningerne til det af socialministeren fremsatte forslag til lov om udlægning af åndssvageforsorgen og den øvrige særfor-
sorg, der indeholder en samlet redegørelse for de økonomiske og administrative konsekvenser af udlægningen.

Der kan blive behov for, at undervisningsministeriet afholder udgifter til oplysningsvirksomhed i forbindelse med lovens gennemførelse.

B. Bemærkninger til de enkelte bestemmelser.

Til § 1, nr. 1.

Den foreslåede udvidelse af lovens område til også at omfatte den undervisning, der hidtil er blevet ydet til børn og unge inden for særfor-
sorgen, nødvendiggør en udvidelse af undervisningsministerens adgang til at fravige loven ved fastsættelsen af bestemmelser om specialundervisning. Det foreslås derfor, at der yderligere åbnes mulighed for at fravige § 6 om grundskolens obligatoriske emner og § 12 om standpunktsbedømmelser og afgangsprøver. For så vidt angår § 12 vil der især være behov for at kunne fravige reglerne om standpunktsbedømmelser og afgangsbeviser og for fastsættelse af særlige regler om prøvernes afholdelse.

Til § 1, nr. 2.

Der henvises til de almindelige bemærkninger, afsnit 3, idet det dog, for så vidt angår den foreslåede bestemmelse i stk. 2, tilføjes, at bestemmelsen alene omfatter svært handicappede, dvs. elever, der modtager specialundervisning efter den under nr. 5 foreslåede bestemmelse i § 19, stk. 2. Elever, der modtager specialundervisning efter § 19, stk. 1, i den gældende lov, er ikke omfattet af bestemmelsen. I tilfælde, hvor eleverne ønsker at indstille sig til folkeskolens afsluttende prøver efter 11 års forløb, vil der efter den under nr. 1 foreslåede ændring af § 3, stk. 2, være mulighed for at fravige reglerne om prøvernes afholdelse.

Til § 1, nr. 3.

Bestemmelsen i § 16, stk. 1, nr. 3, foreslås ændret således, at også undervisning efter den foreslåede bestemmelse i § 3 a, stk. 2, skal optages på undervisningsplanen.

Til § 1, nr. 4.

Uden for Københavns og Frederiksberg kommuner omfatter bestemmelsen ikke specialpædagogisk bistand til svært handicappede børn, idet det efter den foreslåede bestemmelse i § 19, stk. 2, påhviler amtskommunen at sørge for specialpædagogisk bistand til disse børn. Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, afsnit 3.

Til § 1, nr. 5.

Stk. 2. Efter forslaget påhviler det uden for Københavns og Frederiksberg kommuner amtskom-

munerne at sørge for specialundervisning eller anden specialpædagogisk bistand til svært handicappede børn, herunder til børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen. I Københavns og Frederiksberg kommuner påhviler forpligtelsen kommunerne. Med hensyn til spørgsmålet om afgrænsningen over for den specialundervisning, som det efter § 19, stk. 1, i den gældende lov påhviler kommunerne at sørge for, henvises til de almindelige bemærkninger, afsnit 3.

Set i relation til de i dag eksisterende skoler og institutioner omfatter bestemmelsen foruden de hidtidige særforsorgsskoler undervisningscentre for svært handicappede og observationsskoler for elever med adfærdsproblemer og psykiske lidelser, der hidtil er blevet drevet med hjemmel i § 20, stk. 5, i den gældende lov. Denne bestemmelse foreslås ophævet, jfr. ændringsforslaget under nr. 7.

I henhold til § 40 i skolestyrelsesloven (jfr. lov-bekendtgørelse nr. 462 af 3. september 1974) skal der udarbejdes en plan for amtskommunens skolevæsen og undervisningsvirksomhed m. v., og i henhold til samme lovs § 35 skal der for hver amtsråds-kreds udarbejdes en samlet plan for udbygningen af folkeskolevæsenet baseret på de koordinerede udbygningsplaner fra amtsråds-kredsens kommuner og udbygningsplanerne for det amtskommunale skole- og undervisningsvæsen.

Det følger heraf, at amtskommunerne hver for sig i forbindelse med overtagelsen af særforsorgens undervisning fra staten dels må udvide deres planer for amtskommunernes skolevæsen og undervisningsvirksomhed m. v. i henhold til skolestyrelseslovens § 40 med oplysning om de enkelte særforsorgsskoler og deres virksomhed samt om antallet af leder- og lærerstillinger, således som situationen vil være ved overtagelsen pr. 1. januar 1980, dels må udarbejde udbygningsplaner i henhold til skolestyrelseslovens § 35 og de retningslinjer, der vil blive udarbejdet efter den foreslåede bestemmelse i § 19, stk. 4. Som det fremgår af de almindelige bemærkninger, afsnit 3, vil udbygningsplanerne først kunne foreligge den 1. juli 1981.

For så vidt angår spørgsmålet om afgrænsningen over for bestemmelserne om sygehusundervisning efter § 21, stk. 2, bemærkes, at det er undervisningsministeriets opfattelse, at undervisningen af institutionsanbragte børn i videst muligt omfang bør indrettes i henhold til de foreslåede bestemmelser i § 19 på egentlige skoler, det vil f. eks. sige, at undervisningen ved de centerskoler, der er oprettet ved de tidligere centralinstitutioner under åndssvageforsorgen, skal indrettes efter § 19, stk. 2.

Stk. 3. Efter forslaget er der mulighed for, at undervisningen af svært handicappede med undervisningsministerens godkendelse kan indrettes i kostskoleform, således at også kostafdelingerne hører under skolemyndighederne. Henvisning af elever til kostskoler vil kun kunne ske med forældrenes samtykke.

Med hjemmel i denne bestemmelse vil observationsskoler for elever med adfærdsproblemer og psykiske lidelser kunne drives som kostskoler.

Herudover åbner bestemmelsen mulighed for eventuel fremtidig etablering af andre egentlige kostskoler med specialundervisning efter § 19, stk. 2, hvis der i særlige tilfælde skulle vise sig at være behov herfor. En eventuel oprettelse af sådanne kostskoler forudsættes at skulle godkendes af undervisningsministeren efter forhandling med socialministeren af hensyn til den fornødne koordination i forhold til elevboliger oprettet i henhold til bistandslovens § 96.

Hvor henvisningen af en elev til en skole medfører, at eleven ikke kan bo hjemme, er de sociale myndigheder efter bistandsloven § 99 forpligtet til i forståelse med eleven og hjemmet at tilvejebringe plads på vedkommende boinstitution (elevhjem) eller på anden måde.

Stk. 4. Det foreslås, at undervisningsministeren udfærdiger vejledende retningslinjer for planlægningen. Sådanne retningslinjer vil blive udarbejdet på grundlag af et udvalgsarbejde, hvori bl. a. Amtsrådsforeningen i Danmark og Kommunernes Landsforening vil deltage.

Udvalgsarbejdet skal være afsluttet således, at de vejledende retningslinjer kan være udsendt senest 1. januar 1980. Disse retningslinjer, der må tage udgangspunkt i, at amtskommunerne efter forslaget har ansvaret for undervisningen af svært handicappede børn, herunder det bevillingsmæssige ansvar og planlægnings-, tilsyns- og visitationsfunktionerne, skal anvise veje til en hensigtsmæssig tilrettelæggelse af den vidtgående specialundervisning. Der skal herunder opstilles modeller for, på hvilken måde og i hvilken udstrækning den vidtgående specialundervisning kan etableres som led i en kommunal skoles virksomhed. Sigtet er, at de svært handicappede elever i det omfang, det er muligt, skal undervises i et almindeligt folkeskolemiljø. Man må herunder tage hensyn til, om arten og graden af elevernes handicap muliggør integration.

I tilslutning hertil vil der blive udarbejdet forslag til de ændringer af skolestyrelsesloven, som måtte vise sig fornødne for, at de opstillede modeller kan realiseres.

Til § 1, nr. 6.

Ligesom en kommune efter den gældende lovs § 20 har mulighed for at indgå overenskomst med andre offentlige myndigheder eller med private skoler om undervisningen, foreslås der indsat en bestemmelse, hvorefter amtskommunerne og Københavns og Frederiksberg kommuner kan opfylde deres forpligtelser med hensyn til specialundervisning af svært handicappede ved efter overenskomst at henvise dem til undervisning i statsskoler, i kommunale skoler, i private skoler eller i en anden amtskommunes skoler.

Bestemmelsen finder navnlig anvendelse i de tilfælde, hvor den vidtgående specialundervisning foregår som led i en kommunal skoles virksomhed, samt hvor amtskommunerne indbyrdes indgår overenskomst om undervisningen ved lands- eller landsdelsdækkende skoler. Hvor der indgås overenskomst mellem amtskommune og kommune, forudsættes det, at amtskommunerne bevarer den overordnede styring af undervisningen gennem planlægning, tilsyn, bevilling og visitation. Det forudsættes endvidere, at kommunerne som et modstykke hertil forpligtes til på amtskommunerne vegne at udføre de pædagogiske og administrative funktioner i forbindelse med undervisningen.

Efter den foreslåede bestemmelse er der mulighed for at henvise elever til undervisning i statskoler. Der er dog ikke hermed tænkt på de hidtidige statsejede særforsorgsskoler, der efter lovforslaget om udlægning af åndssvageforsorgen og den øvrige særforsorg vil blive overtaget af amtskommunerne.

Til § 1, nr. 7.

Undervisningscentre for svært handicappede og observationsskoler for elever med adfærdsproblemer og psykiske lidelser har hidtil været drevet med hjemmel i § 20, stk. 5, i den gældende lov. Da både undervisningscentrene og observationsskolerne er omfattet af den foreslåede bestemmelse i § 19, stk. 2, jfr. bemærkningerne til ændringsforslaget under nr. 5, foreslås § 20, stk. 5, ophævet.

Til § 1, nr. 8.

§ 24, stk. 1, foreslås ændret, således at skoleplanerne for fremtiden også skal indeholde bestemmelser om specialundervisning og specialpædagogisk bistand efter de under nr. 2 foreslåede bestemmelser i § 3 a. Endvidere skal der efter forslaget på kommunens skoleplan optages bestemmelser om

indretning af specialundervisning for svært handicappede elever i de tilfælde, hvor der er indgået overenskomst med amtskommunen, jfr. den under nr. 6 foreslåede bestemmelse i § 20, stk. 1. Det følger af § 24, stk. 1, nr. 2, i den gældende lov, at den enkelte skoles omfang med hensyn til specialundervisning af svært handicappede, der har påbegyndt skolegangen, skal opføres på skoleplanen.

Til § 1, nr. 9.

Forslaget er en følge af de under nr. 8 foreslåede ændringer af § 24, stk. 1.

Til § 1, nr. 10.

Ændringsforslaget, der ikke er en følge af særforsorgens udlægning, har sin baggrund i, at bestemmelsen i § 25, stk. 1, jfr. stk. 3, i den gældende lov har affødt en række tvivlsspørgsmål, som har måttet afgøres i de enkelte tilfælde. Der foreslås derfor indsat en hjemmel for undervisningsministeren til at fastsætte regler om befordringsforpligtelsen i henhold til de nævnte bestemmelser.

Til § 1, nr. 11.

Det foreslås, at det pålægges amtskommunerne og Københavns og Frederiksberg kommuner at sørge for befordring af svært handicappede elever. Det tænkes fastsat regler, der i vidt omfang svarer til de regler, der er gældende for befordring af syge og invaliderede elever i folkeskolen, jfr. bekendtgørelse nr. 196 af 9. marts 1976.

Til § 1, nr. 12.

Forslaget er en følge af de under nr. 5 foreslåede ændringer af § 19.

Til § 1, nr. 13 og 14.

Uden for Københavns og Frederiksberg kommuner har amtskommunerne under den gældende folkeskolelov afholdt udgifterne, dels til driften af observationsskoler og undervisningscentre for svært handicappede, dels ved undervisning på sygehuse, behandlingshjem og andre institutioner, der modtager børn i skolealderen.

Bestemmelserne i forslagens nr. 14 indebærer, at uden for Københavns og Frederiksberg kommuner skal amtskommunerne overvejende og kommunerne for en del fremtidig afholde udgifterne til specialundervisning af børn, hvis udvikling kræver en særlig vidtgående hensyntagen eller støtte. Udgifterne foreslås pålagt amtskommunerne, bortset fra

F. t. l. vedr. folkeskolen.

et nærmere fastsat beløb pr. elev, som foreslås pålagt kommunerne.

Modtager en elev vidtgående specialundervisning i den lokale folkeskole efter aftale mellem amtskommunen og kommunen, fastlægges det i aftalen, hvilke omkostninger der påhviler henholdsvis kommunen og amtskommunen. Det forudsættes herved, at det i sådanne tilfælde aftales, at amtskommunen afholder udgifter, der går ud over det kommunale bidragsbeløb.

Amtskommunerne skal ligesom efter den gældende ordning afholde udgiften til sygehusundervisning fuldt ud. Dette gælder også i tilfælde, hvor det drejer sig om undervisning af svært handicappede.

Med forslaget om, at amtskommunerne overvejende og kommunerne delvis skal afholde udgifterne til specialundervisning af børn, hvis udvikling kræver en særlig vidtgående hensyntagen eller støtte, følger man en indstilling fra en arbejdsgruppe nedsat af socialministeriet til bl. a. at overveje spørgsmålet om finansieringsregler til indpasning af særfor sorgens undervisningsfunktioner ved særfor sorgens udlægning. I arbejdsgruppen deltog repræsentanter for Kommunernes Landsforening, Amtsrådsforeningen i Danmark, Københavns og Frederiksberg kommuner og vedkommende ministerier. Det beløb, som kommunerne skal betale for hver elev, fastsættes efter forhandling med de kommunale organisationer, og det er tanken, at det ca. skal ligge midtvejs mellem den gennemsnitlige normaludgift pr. elev i folkeskolen og den gennemsnitlige udgift pr. elev ved den kommunale

specialklasseundervisning. For så vidt angår børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen, fastsættes det beløb, som kommunerne skal betale for hver elev, under hensyn til kommunernes gennemsnitlige udgifter til specialpædagogiske foranstaltninger for børn i førskolealderen. Når arbejdsgruppen har foreslået et sådant kommunalt bidragsbeløb, skyldes det, at man derved ønsker at sikre, at kommunerne ikke af økonomiske grunde henviser elever, hvis behov vil kunne opfyldes ved de almindelige specialundervisningsforanstaltninger efter § 19, stk. 1, til specialundervisning efter den foreslåede bestemmelse i § 19, stk. 2.

Til § 1, nr. 15 og 16.

De foreslåede ændringer tilsigter at skabe hjemmel for at fravige de almindelige regler om, at udgifterne afholdes af eller pålægges den amtskommune og kommune, hvor barnet opholder sig. Der kan navnlig være behov for at fravige de almindelige regler i tilfælde, hvor børn i skolealderen er anbragt uden for hjemmet i en anden kommune end hjemstedskommunen.

Til § 2.

Lovforslaget foreslås sat i kraft den 1. januar 1980, dvs. på tidspunktet for særfor sorgens udlægning til kommuner og amtskommuner. Dog foreslås bemyndigelsen for undervisningsministeren til at fastsætte regler om kommunernes befordringsforpligtelse sat i kraft allerede den 1. august 1978.

Bilag

*I dette bilag er (med mindre skrift)
indsat den gældende formulering af de bestemmelser,
der berøres af lovforslaget*

§ 3. (Stk. 1 uændret).

Stk. 2. Til børn, hvis udvikling kræver en særlig hensyntagen eller støtte, gives der specialundervisning eller anden specialpædagogisk bistand. Undervisningsministeren fastsætter regler herom og kan i denne forbindelse fravige §§ 4, 6, 7, 12 og 14.

(Stk. 3 uændret).

§ 3. Folkeskolen omfatter en 1-årig børnehaveklasse, en 9-årig grundskole og en 1-årig 10. klasse.

Stk. 2. Til børn, hvis udvikling kræver en særlig hensyntagen eller støtte, gives der specialundervisning eller anden specialpædagogisk bistand. Undervisningsministeren fastsætter regler herom og kan i denne forbindelse fravige §§ 4, 7 og 14.

Stk. 3. Folkeskolen kan tilbyde eleverne undervisning i deres fritid.

§ 3 a. Efter regler, der fastsættes af undervisningsministeren, tilbydes der specialpædagogisk bistand til børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen.

Stk. 2. Undervisningsministeren kan godkende, at der tilbydes elever, hvis udvikling kræver en særlig vidtgående hensyntagen eller støtte, undervisning i 11 år.

§ 16. For hver skole udarbejdes en undervisningsplan, der skal indeholde bestemmelser om følgende:

- 1) Undervisningens ordning på hvert klassetrin, jfr. §§ 4 og 6-9, herunder timetallet for de enkelte fag eller faggrupper (timefordelingsplanen).
- 2) Undervisningens indhold i de enkelte fag, faggrupper og emner, angivet ved centrale kundskabs- og færdighedsområder eller belyst ved eksempler (læseplaner).

3) Det samlede ugentlige timetal på hvert klassetrin, jfr. § 14, stk. 1, og for specialundervisning efter § 3, stk. 2, og § 3 a, stk. 2.

4) Ferieplanen, jfr. § 13.

(Stk. 2 uændret).

(Stk. 3 uændret).

(Stk. 4 uændret).

§ 16. For hver skole udarbejdes en undervisningsplan, der skal indeholde bestemmelser om følgende:

- 1) Undervisningens ordning på hvert klassetrin, jfr. §§ 4 og 6-9, herunder timetallet for de enkelte fag eller faggrupper (timefordelingsplanen).
- 2) Undervisningens indhold i de enkelte fag, faggrupper og emner, angivet ved centrale kundskabs- og færdighedsområder eller belyst ved eksempler (læseplaner).
- 3) Det samlede ugentlige timetal på hvert klassetrin, jfr. § 14, stk. 1, og for specialundervisning efter § 3, stk. 2.
- 4) Ferieplanen, jfr. § 13

Stk. 2. Det ugentlige timetal for den obligatoriske undervisning på 8. og 9. klassetrin, jfr. § 4, stk. 1, og § 6, stk. 2, må ikke overstige 22 timer. Undervisningsministeren kan fastsætte regler, som sikrer de i § 4, stk. 1, nr. 3 og 5, nævnte fag en forholdsmæssig andel af det samlede timetal for undervisningen på 1.-7. klassetrin.

Stk. 3. I de fag, hvor eleverne kan indstille sig til afgangsprøver, jfr. § 12, skal undervisningens indhold fastlægges således, at kravene i de enkelte fag ved prøverne kan opfyldes.

Stk. 4. Undervisningens nærmere planlægning og tilrettelæggelse, herunder valget af undervisningsformer, -metoder og -stof, skal i videst muligt omfang foregå i samarbejde mellem læreren og eleverne.

§ 19. Det påhviler kommunen at sørge for undervisning i grundskolen og 10. klasse, herunder specialundervisning, af børn og unge under 18 år, der bor eller opholder sig i kommunen, og hvis forældre ønsker dem optaget i folkeskolen, jfr. § 46. Endvidere påhviler det kommunen at sørge for specialpædagogisk bistand til børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen. Kommunen kan oprette børnehaveklasser, men har ikke pligt dertil.

Stk. 2. Uden for Københavns og Frederiksberg kommuner påhviler det dog amtskommunen efter de af undervisningsministeren godkendte skole- og udbygningsplaner at sørge for specialundervisning eller anden specialpædagogisk bistand til børn og unge under 18 år, der bor eller opholder sig i amtskommunen, og hvis udvikling kræver en særlig vidtgående hensyntagen eller støtte.

Stk. 3. Undervisningsministeren kan godkende, at specialundervisning af den i stk. 2 nævnte karakter indrettes i kostskoleform.

Stk. 4. Undervisningsministeren udfærdiger vejledende retningslinjer for udarbejdelsen af de i stk. 2 nævnte udbygningsplaner.

Stk. 5 lig med gældende *stk. 2.*

§ 19. Det påhviler kommunen at sørge for undervisning i grundskolen og 10. klasse, herunder specialundervisning, af børn og unge under 18 år, der bor eller opholder sig i kommunen, og hvis forældre ønsker dem optaget i folkeskolen, jfr. § 46. Kommunen kan oprette børnehaveklasser, men har ikke pligt dertil.

Stk. 2. Elever, som i løbet af skoleåret flytter fra kommunen eller fylder 18 år, har ret til at fortsætte skolegangen i kommunen i resten af skoleåret.

§ 20. En kommune kan efter overenskomst med staten, private skoler eller andre kommuner henvise elever til undervisning i statskoler, private skoler eller en anden kommunes skoler. Amtskommunerne og Københavns og Frederiksberg kommuner kan på tilsvarende måde efter overenskomst med staten, en kommune, private skoler eller med en anden amtskommune henvise elever til specialundervisning af den i § 19, stk. 2, nævnte karakter i statsskoler, i kommunale skoler, i private skoler eller i en anden amtskommunes skoler.

(*Stk. 2* uændret).

(*Stk. 3* uændret).

(*Stk. 4* uændret).

Stk. 5 ophæves.

§ 20. En kommune kan efter overenskomst med staten, private skoler eller andre kommuner henvise elever til undervisning i statsskoler, private skoler eller en anden kommunes skoler.

Stk. 2. Overenskomster med private skoler skal godkendes af undervisningsministeren.

Stk. 3. Henvisning til private skoler kan kun ske med forældrenes samtykke, jfr. § 46.

Stk. 4. Henvisning til en anden kommunes skoler kan kun omfatte elever på 7.-10. klassetrin og elever, der skal undervises i specialklasser eller specialskoler, samt elever fra kommunens yderdistrikter, der har nærmere til nabokommunens skole.

Stk. 5. Specialundervisning kan indrettes af amtskommunen.

§ 24. For hver kommune udarbejdes en skoleplan, der skal indeholde bestemmelser om følgende:

- 1) Skolernes navne og distrikter, jfr. § 22. Det kan herunder bestemmes, at der kan foretages mindre distriktsomlægninger i forbindelse med den årlige indskrivning.
- 2) Hver enkelt skoles omfang med hensyn til undervisning i grundskolen og 10. klasse samt børnehaveklasser, specialundervisning efter § 3, stk. 2, og § 3 a, stk. 2, og undervisning i fritiden efter § 3, stk. 3.
- 3) Specialpædagogisk bistand efter § 3 a, stk. 1, til børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen.
- 4) Indretning af specialundervisning efter overenskomst med amtskommunen, jfr. § 20, stk. 1.
- 5) Henvisning til undervisning i andre skoler ifølge overenskomst, jfr. § 20.
- 6) Undervisning på institutioner i området, jfr. § 21, stk. 2.
- 7) Normeringen af stillinger som tjenestemænd i folkeskolen, timelærere og faste vikarer samt disse stillingers klassificering, for så vidt den ikke følger af almindelige regler.

Stk. 2. Undervisningsministeren fastsætter regler om grundlaget for normering af stillin-

ger efter stk. 1, nr. 7, herunder om antallet af tjenestemandstillinger i forhold til det samlede normeringsgrundlag.

§ 24. For hver kommune udarbejdes en skoleplan, der skal indeholde bestemmelser om følgende:

- 1) Skolernes navne og distrikter, jfr. § 22. Det kan herunder bestemmes, at der kan foretages mindre distriktsomlægninger i forbindelse med den årlige indskrivning.
- 2) Hver enkelt skoles omfang med hensyn til undervisning i grundskolen og 10. klasse samt børnehaveklasser, specialundervisning efter § 3, stk. 2, og undervisning i fritiden efter § 3, stk. 3.
- 3) Henvisning til undervisning i andre skoler ifølge overenskomst, jfr. § 20.
- 4) Undervisning på institutioner i området, jfr. § 21, stk. 2.
- 5) Normeringen af stillinger som tjenestemænd i folkeskolen, timelærere og faste vikarer samt disse stillingers klassificering, for så vidt den ikke følger af almindelige regler.

Stk. 2. Undervisningsministeren fastsætter regler om grundlaget for normering af stillinger efter stk. 1, nr. 5, herunder om antallet af tjenestemandstillinger i forhold til det samlede normeringsgrundlag.

§ 25. Kommunen skal sørge for befordring mellem skolen og hjemmet eller dets nærhed af:

- 1) børn, der har længere skolevej end 2½ km i børnehaveklasser og på 1.-3. klassetrin, 6 km på 4.-9. klassetrin og 7 km i 10. klasse, og
- 2) børn, der har kortere skolevej, hvis hensynet til børnenes sikkerhed i trafikken gør det særlig påkrævet.

Undervisningsministeren kan fastsætte regler herom.

(Stk. 2 uændret).

Stk. 3. Amtskommunerne og Københavns og Frederiksberg kommuner skal sørge for befordring til og fra skole af elever, der modtager undervisning af den i § 19, stk. 2, nævnte karakter, efter regler, der fastsættes af undervisningsministeren.

Stk. 4 lig med gældende stk. 3.

Stk. 5. Bestemmelserne i stk. 1 omfatter ikke elever, som i medfør af § 19, stk. 5, eller

§ 36, stk. 4, undervises i en anden skole end deres distriktsskole.

Stk. 6 lig med gældende stk. 5.

§ 25. Kommunen skal sørge for befordring mellem skolen og hjemmet eller dets nærhed af:

- 1) børn, der har længere skolevej end 2½ km i børnehaveklasser og på 1.-3. klassetrin, 6 km på 4.-9. klassetrin og 7 km i 10. klasse, og
- 2) børn, der har kortere skolevej, hvis hensynet til børnenes sikkerhed i trafikken gør det særlig påkrævet.

Stk. 2. Kommunen skal endvidere sørge for befordring til og fra skole af syge og invaliderede elever efter regler, der fastsættes af undervisningsministeren.

Stk. 3. Forpligtelsen til at sørge for befordring efter stk. 1 kan opfyldes ved at henvise eleverne til offentlige trafikmidler eller ved at godtgøre deres udgifter til egen befordring.

Stk. 4. Bestemmelserne i stk. 1 omfatter ikke elever, som i medfør af § 19, stk. 2, eller § 36, stk. 4, undervises i en anden skole end deres distriktskole.

Stk. 5. Amtsrådet kan i særlige tilfælde fravige reglerne i stk. 1.

§ 40. Alle udgifter til folkeskolen påhviler kommunerne, for så vidt der ikke er udtrykkelig lovhjemmel for, at udgifterne helt eller delvis påhviler staten, amtskommunerne eller andre.

Stk. 2. Udgifterne til specialundervisning i henhold til § 19, stk. 2, påhviler amtskommunerne, bortset fra et af undervisningsministeren fastsat beløb pr. elev, der påhviler kommunerne.

Stk. 3. Udgifterne til undervisning på institutioner uden for Københavns og Frederiksberg kommuner, jfr. § 21, stk. 2, påhviler amtskommunerne.

Stk. 4. Undervisningsministeren kan fastsætte regler om, hvilken kommune og hvilken amtskommune udgiften endeligt påhviler.

§ 40. Alle udgifter til folkeskolen påhviler kommunerne, for så vidt der ikke er udtrykkelig lovhjemmel for, at udgifterne helt eller delvis påhviler staten, amtskommunerne eller andre. Udgifterne til amtskommunale skoler, jfr. § 20, stk. 5, påhviler på tilsvarende måde amtskommunerne.

Stk. 2. Udgifterne til undervisning på institutioner uden for Københavns og Frederiksberg kommuner, jfr. § 21, stk. 2, påhviler den amtskommune, hvor institutionen er beliggende.